

Список використаних джерел

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология. Екатеринбург: Деловая книга, 1999. 621 с.
2. Бондар Н.Є. Формування особистісної репрезентації життєвого шляху в юнацькому віці: Дис. ... канд. психол.н.: 19.00.07. - К., 1998. - 207 с.
3. Василюк Ф.Е. Психология переживания: Анализ преодоления критических ситуаций. М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1984. 200 с.
4. Єфімова О.А. Роль емоційності у переживанні психотравмуючих ситуацій. *Вісник Харківського державного університету*. 1999. №439. С. 194-197.

Сапіщук М.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи Коваль О.Є.*

ПСИХОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРИ САМОБУТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ У ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Реалії сьогодення вказують на тотальні цивілізаційні трансформації в соціокультурній, економічній, політичній та культурній площинах. Причиною цього є процеси глобалізації та вкорінення масової культури. Все частіше стираються міжкультурні відмінності, межі, бар'єри. Також спостерігається шалений розвиток технологічної сфери, розширення можливостей доступу до Інтернет ресурсів, стихійність та еkleктичність тенденцій, напрямків, рухів інформаційних потоків. Все це у підсумку спричинює вплив на традиційну культуру нашого суспільства.

У суспільному просторі культура є провідним соціальним інститутом, в межах якого відбувається формування, становлення та розвиток загальнолюдських форм взаємодії, комунікації, програм соціалізації підростаючого покоління. Цивілізаційні зміни завжди спричинюють трансформування усталених культурних норм та традицій. Раніше вони відбувались повільно, а сьогодні це шалені зміни, які миттєво руйнують усталені стереотипи моралі та етики. Особливо яскраво такі події відбуваються у молодіжному середовищі. Зважаючи на вікові психологічні особливості прояву бунтарства, неприйняття всього інертного та неактуального, серед молоді зароджується особлива субкультурна традиція.

В науковому контексті набуває актуальності проблема теоретичного дослідження молодіжної субкультури в когнітивному та аксіологічному контекстах, задля прогнозування та передбачення наслідків змін у культурній площині. Часто в науковій літературі описуються фрагментарні дослідження особливості молодіжних субкультур, які позбавлені системності, єдності в оцінці та аналізі явища. Метою нашого наукового пошуку є систематизація пошукових надбань у даному контексті та вичленення якісних індикаторів та характеристик оцінки молодіжного культурного простору.

Самобутність молодіжної субкультури описана у працях: Г. М. Вохмінцевої, О. С. Запесоцького, О. Г. Комарової, В. Ф. Левічевої, Є. Є. Леванова, С. І. Плаксія, О. Г. Румянцева, І. Ю. Сундієва, А. К. Троїцького, О. П. Файна, О. К. Бичка, П. І. Куляса, В. М. Литвина, Н. Г. Протасової,

М. О. Рогового та О. В. Шаповалова. Найбільш результативною роботою є монографія А. Камінського, у якій поєдналися гостра публіцистичність, науковий аналіз та ідеологічна неупередженість в аналізі особливостей молодіжної субкультури.

Молодіжні субкультури активно розвиваються в межах університетів, так як це середовище найбільшої концентрації людей такого віку. Окрім того потрапляючи в освітній простір, із своїми традиціями, нормами взаємодії, соціально-психологічним кліматом, молода людина пристосовується та ідентифікується із соціальним прошарком – студентством. Відбувається симбіоз культур, цінностей, стереотипів – з однієї сторони тенденції сучасного суспільства, з другої дух та субкультура студентського середовища. Поєднання субкультурних впливів здійснюється саме на психологічному рівні.

Для дослідження цього явища доречно проаналізувати теоретико-методологічні основи наукового пошуку. Останні роки не лише до наукового, але і до побутового вжитку активно ввійшло поняття «субкультура», проте єдиного та однозначного трактування це поняття немає. Вивчаючи проблеми сучасної молоді Т. Щепанська характеризує поняття таким чином: «Спочатку на перший план виступає префікс «sub» (тобто «під-»), позначаючи приховані, неофіційні культурні пласти, які є підґрунтям «видимої поверхні» пануючої культури. Це поняття використовувалося разом з такими, як *subterranean culture* (підземна культура) і *underground* (підпілля). Простежується і звичне сприйняття не інституціональних культурних явищ як низових – на противагу «високій» офіційній культурі. У тому ж контексті (ідеології і практики молодіжного протесту проти цінностей суспільства споживання, трудової етики і технократичної цивілізації) використовувалося й поняття «контркультура», що визначало ідеологію молоді як таку, що руйнує будь яку культуру взагалі і їй протистоїть» [4]. Науковець акцентує увагу на негативній, бунтарській стороні явища субкультури.

Натомість О. Божок зазначає: «субкультура – це перш за все групове світобачення, яке спричинює формування певного типу особистості, яка відповідно до сформованої системи цінностей вирізняє себе з-поміж інших індивідів. Сутність феномену субкультури не обмежується розумінням змісту, значення і ролі соціальної групи. Субкультура є частиною певного культурного шару, фундаментом якого виступають соціальні групи, а не суспільства в цілому. Під субкультурою слід розуміти систему пануючих норм та цінностей, що не претендує на заміщення, протистояння домінуючій культурі в суспільстві, а реформує культурні засади в суспільстві» [2]. При такому трактуванні, субкультура виступає своєрідним еволюційним механізмом поступу вперед та м'якої трансформації існуючих традицій та норм.

Досліджуючи особливості студентського середовища О. Білецька зазначає, що молодіжна субкультура на особистісному рівні є «явищем тимчасовим, вона бере участь здійсненні життєвого пошуку, дає своєрідний «життєвий старт» – так як саме в цей час молоді люди отримують освіту, починають трудову діяльність, формують сім'ї, тощо. Змістове наповнення молодіжної субкультури завжди є залежним від культурних традицій, норм, які панують у національній, міській, сільській культурах та інших субкультурах. Водночас молодіжна субкультура впливає на вище вказані форми культурного

відображення. Завдяки цьому у культурному контексті завжди присутня багатогранність та багатоманітність.

Молодіжна субкультура є частиною загальної культури, тому їй притаманні ті ж структурні змістові компоненти, які є присутні у будь-якій культурі. Сюди відносяться: світоглядні переконання, позиції, ставлення до світу, система духовних цінностей. Молодіжна субкультура формує відповідний спосіб буття, за правилами якого існують люди, вони беззаперечно визнають та дотримуються укладів, стилів поведінки, суджень. У психологічному контексті – це спосіб самоствердження та самовираження. Основна мета такого культурного вираження – це зміна змінити світ, свого життя, зробити його іншим, позбутись стереотипних способів реакцій, відмова та заперечення соціальних канонів [1].

Отож молодіжна субкультура – це об'єднання людей молодого віку, яке ґрунтується на спільності інтересів, цінностей та традицій. Їх основна мета – це самоутвердження, протидія існуючому, пропагування інноваційного та прогресивного. Причиною такого способу самовираження є психічні особливості юнацького віку. Вони ззовні проявляються у егоцентризмі, максималізмі, прагненні змінити цей світ на власний розсуд. Прийняття норм та традицій молодіжної субкультури – це є цивілізована спроба доведення молоддю людиною власної неповторності, самобутності, незалежності.

Список використаних джерел

1. Білецька О.О. Трансформаційні процеси української молодіжної субкультури наприкінці ХХ–ХХІ ст. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Збірник наукових праць*. К., 2010. Вип. 24. С- 139-144.
2. Божок О.І. Феномен субкультури в багатогранності буття культури. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*: Збірник наукових праць. К., 2009. С. 17–21.
3. Туркот. Соціально-психологічні особливості студентського віку. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/50527-sotsalno-psihologchn-osoblivost-studentskogo-vku.html>.
4. Щепанская Т.Б. Традиции городских субкультур. Современный городской фольклор. М.: РГГУ, 2003.

Чернова М.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи ТНЕУ Коваль О.Є.*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕФОРМАЦІЙ ПЕДАГОГІВ

Проблема впливу професії на особистість неодноразово була предметом багатьох наукових досліджень, але вона й сьогодні залишається актуальною та недостатньо розробленою. Про це писали ще стародавні філософи, проте найгостріше ця проблема обговорювалась наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., коли переважно вже «відділились» від філософії всі основні галузі науки зі своїми предметами досліджень, понятійним і термінологічним апаратом, засобами пізнання навколишнього світу. З цього часу кожна з наук